

## Вплив діджиталізації на проведення судових експертиз в умовах воєнного стану

**Наталія Жила**

наукова співробітниця лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності, ННЦ «ICE ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Мін'юсту України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3535-5306>, e-mail: nataliazhila@gmail.com

**Вікторія Гроховська**

наукова співробітниця лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності, ННЦ «ICE ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Мін'юсту України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3719-926X>, e-mail: viktoriagrokhovskaya@gmail.com

*Увагу акцентовано на підвищенні кваліфікації експертів для роботи з новими технологіями, інтегруванні в судово-експертну роботу штучного інтелекту та блокчейн-технологій для вдосконалення кібербезпеки й правового регулювання, включно із запровадженням проведення дистанційних експертиз для убезпечення експертів в умовах воєнного стану.*

**Ключові слова:** діджиталізація; судові експертизи; воєнний стан; цифрові докази; штучний інтелект; блокчейн; кібербезпека; дистанційні експертизи; правове регулювання; автоматизація; підвищення кваліфікації.

## The Impact of Digitalization on Conducting Forensic Examinations During Martial Law

**Nataliia Zhyla, Viktoriia Hrokhovska**

*The primary concerns of this paper are upskilling forensic experts to work with new technologies, as well as the integration of artificial intelligence and blockchain technologies into the work of forensic experts to enhance cybersecurity and legal regulation, including the introduction of remote forensic examinations to protect forensic experts during martial law.*

**Keywords:** digitalization; forensic examinations; martial law; digital evidence; artificial intelligence; blockchain; cybersecurity; remote forensic examinations; legal regulation; automation; advanced training.

Діджиталізація значно вплинула на процес проведення судових експертиз, особливо в умовах воєнного стану. Запровадження нових цифрових технологій сприяє прискоренню проведення та підвищує ефективність експертних досліджень, забезпечуючи надійний доступ до доказів та інформації навіть за обмеженого фізичного доступу фахівців до місць скоєння злочинів. Поміж ключових аспектів діджиталізації, які позитивно позначаються на судовій експертизі в умовах воєнного стану, можна назвати такі:

- *онлайн-платформи й електронні архіви*. Судові експерти можуть послуговуватися спеціалізованими цифровими платформами для зберігання, опрацювання та передавання даних. Це особливо важливо в умовах військових дій, коли фізичний доступ до матеріалів обмежений або неможливий;
- *застосування цифрових доказів*. Діджиталізація спростила застосування цифрових форм доказів (відео- та аудіозаписи, електронне листування, дані з мобільних пристроїв, соціальних мереж та інших цифрових платформ), які сьогодні експерти мають змогу зібрати та проаналізувати дистанційно;
- *автоматизація процесів*. Сучасні технології автоматизують деякі процеси проведення судових експертиз (аналіз цифрових відбитків, розпізнавання тексту або зображень тощо), що змен-

шує ризик людської помилки та прискорює процес опрацювання значних обсягів інформації;

- *кібербезпека*. Однією з важливих тем є захист цифрових доказів і результатів експертиз від кібератак або несанкціонованого доступу. У воєнний час активізувалися кіберзагрози, тому належний захист інформації є одним із провідних для захисту України від збройної агресії РФ;
- *юридична адаптація*. Запровадження нових технологій потребує відповідних змін у законодавстві для врегулювання процедур застосування цифрових доказів і їх експертного аналізу в межах проведення судових експертиз та представлення доказів у суді.

Отже, діджиталізація сприяє безперервності експертних процесів і надійності результатів експертиз навіть у складних умовах воєнного стану.

Подальша діджиталізація судових експертиз має значний потенціал для вдосконалення судової системи та посилення правового захисту громадян нашої держави. Зазначимо кілька напрямів, за якими можна очікувати на прогрес у майбутньому.

### 1. Інтеграція штучного інтелекту

Штучний інтелект (далі — ШІ) уже активно застосовують для аналізу значних обсягів даних (цифрові докази з камер спостереження, дані з мобільних телефонів, соціальних мереж

або інших цифрових платформ), особливо у воєнний час. У перспективі ШІ послугуватимуться для:

- автоматичного виявлення й аналізування ключових доказів;
- прогнозування результатів судових процесів на основі наявних даних;
- прискорення процесу підготовки висновків експертів.

## *2. Розвиток блокчейн-технологій*

Блокчейн-технології дають змогу створювати незмінні цифрові реєстри для збереження доказів і документів, що забезпечить вищий рівень безпеки та прозорості:

- кожен крок у процесі експертизи можна зафіксувати й підтвердити;
- неможливість змінити або фальсифікувати дані без відповідного запису.

## *3. Удосконалення цифрової судової інфраструктури*

Подальший розвиток інфраструктури (зокрема, платформ для дистанційного проведення експертиз і електронних судів) сприятиме:

- зменшенню навантаження на фізичну інфраструктуру експертних установ і судів;
- забезпечення доступу експертів до місць злочинів навіть у зоні бойових дій.

## *4. Удосконалення кібербезпеки*

Із розвитком діджиталізації зростає потреба в захисті цифрових даних. У воєнний час питання кібербезпеки

набуває ще більшої актуальності через ризик хакерських атак, спрямованих країною-агресоркою на критичну правову інфраструктуру України:

- захист цифрових платформ, застосовуваних для проведення судових експертиз і судових процесів;
- застосування технологій шифрування для захисту конфіденційної інформації.

## *5. Розширення можливостей дистанційних експертиз*

Завдяки діджиталізації можливості проведення дистанційних експертиз розширюватимуться, зокрема, завдяки застосуванню:

- віртуальної реальності для відтворення місць подій;
- спеціальних аналітичних і сенсорних систем для дистанційного збирання даних.

## *6. Зміни у правовому регулюванні*

Подальша інтеграція цифрових технологій у судову систему потребує відповідної адаптації до цих процесів законодавства, а саме:

- закріплення цифрових доказів на законодавчому рівні;
- створення нових стандартів для судової експертизи цифрових даних;
- визначення правових аспектів використання ШІ й інших технологій у судовій експертизі.

## *7. Підвищення кваліфікації експертів*

Важливим аспектом подальшої діджиталізації судової експертизи зокре-

ма та правового устрою держави загалом є підвищення кваліфікації судових експертів і працівників судової системи, опанування ними нових інструментів та цифрових технологій із застосуванням ШІ.

Отже, діджиталізація судових експертиз покликана сприяти ефективності, об'єктивності й неупередженості судової системи та безпеці судових експертів в умовах воєнного стану, що потребує не тільки технічних інновацій, а й відповідних змін у правовому регулюванні та підготовці кадрів.

### **Перелік джерел посилання**

1. Шевчук В. Сучасні проблеми криміналістики в умовах війни та глобальних загроз. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2022. Вип. 3 (28). С. 11—27. DOI: 10.32353/khrife.03.2022.02 (дата звернення: 24.09.2024).
2. Kapur A. Digital Forensics in Cloud Computing. *International Journal of Computer Applications*. 2021. Vol. 183. Is. 18. Pp. 10—13. DOI: 10.5120/ijca2021921524 (дата звернення: 24.09.2024).
3. Борисова К. Є., Світличний В. А. Застосування цифрової криміналістики. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану* : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25.11.2022). Харків, 2022. С. 83—84. DOI: 10.5281/zenodo.7339681 (дата звернення: 24.09.2024).
4. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Мін'юсту України від 08.10.1998 р. № 53/5 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 24.09.2024).